

Λεβιστικό – μπαχαρικό και φαρμακευτικό φυτό

Автор(и): проф. д-р Стойка Машева, ИЗК "Марица" Пловдив; доц. д-р Цветанка Динчева, ИЗК "Марица" в
Пловдив

Дата: 24.06.2021 Брой: 6/2021

Ο Λεβιστικό (*Levisticum officinale* Koch), γνωστό και ως σέλινο του όρους, λεβιστικό, λεβουσχιάν, ρουσάλιν, καλλιεργείται στη χώρα ως αρωματικό βότανο και φαρμακευτικό φυτό. Ως μαγειρική καλλιέργεια είναι διαδεδομένο στη Βόρεια Βουλγαρία. Χρησιμοποιούνται όλα τα μέρη του φυτού - φύλλα, μίσχοι, ρίζες, σπόροι. Τα φρέσκα φύλλα και οι μίσχοι είναι πλούσια σε αιθέρια έλαια, βιταμίνες, ανόργανα άλατα και άλλα συστατικά. Για χρήση ως μπαχαρικό, τα φύλλα αποξηραίνονται και αποθηκεύονται σε χάρτινα σακουλάκια ή καταψύχονται σε πολυαιθυλενικά σακουλάκια. Τα κατεψυγμένα φύλλα διατηρούν το χαρακτηριστικό άρωμα του λεβιστικού για μεγαλύτερο χρονικό διάστημα. Το έλαιο εξάγεται από τις ρίζες και τα φύλλα του φυτού.

Το λεβιστικό είναι πολυετής ποώδες φυτό, το οποίο σχηματίζει ροζέτα φύλλων σε ύψος 50-60 cm έως 1,50 m, με ριζώμα μήκους 26-30 cm και πάχους 1-2 cm. Τα φύλλα είναι μεγάλα, σκούρα πράσινα, γυαλιστερά και παρόμοια με αυτά του σέλινου. Τον πρώτο χρόνο σχηματίζεται μια ροζέτα φύλλων, και τον δεύτερο και τους επόμενους χρόνους η ροζέτα φύλλων διευρύνεται και σχηματίζεται ανθοφόρος βλαστός, άνθη και σπόροι. Το βάρος των 1000 σπόρων είναι περίπου 3 g, με 330.000-350.000 σπόρους που περιέχονται σε 1 kg. Η βλαστικότητα τους είναι 83-86% και διατηρείται για 3-4 χρόνια.

Δεν έχουν αναπτυχθεί ποικιλίες αυτής της καλλιέργειας. Καλλιεργούνται τοπικοί πληθυσμοί.

Η καλλιέργεια πολλαπλασιάζεται με δύο τρόπους: με σπόρο και βλαστικά με διαίρεση των ριζωμάτων.

Όταν χρησιμοποιούνται σπόροι για τη δημιουργία νέας φυτείας, είναι σκόπιμο να παραχθούν προηγουμένως σπορόφυτα. Η καλλιέργεια ανταποκρίνεται καλύτερα στην καλλιέργεια σε πυκνά δίσκοι σπορόφυτων με διαστάσεις 51,5/32,5 cm. Κατάλληλο υπόστρωμα είναι ένα μείγμα τύρφης και περλίτη σε αναλογία 1:1 v/v. **Για ένα στρέμμα, χρειάζονται 1,0-1,5 kg σπόρου.** Ο σποράς των σπόρων πραγματοποιείται στα τέλη Μαρτίου, σε μη θερμαινόμενες προστατευμένες κατασκευές. Οι σπόροι βλασταίνουν σε 6 έως 21 ημέρες ανάλογα με τη θερμοκρασία και την υγρασία του υποστρώματος. Τα φυτά απαιτούν βέλτιστη θερμοκρασία 18⁰C και υγρασία υποστρώματος στο 80% της χωρητικότητας πεδίου. Είναι έτοιμα για μεταφύτευση στο χωράφι στις αρχές Ιουνίου. Τα σπορόφυτα έχουν ύψος περίπου 14 cm και έχουν 3-4 αληθή φύλλα.

Η διαίρεση των ριζωμάτων πραγματοποιείται στην αρχή της βλάστησης την άνοιξη. Το ριζώμα ανασηκώνεται με φτυάρι και διαιρείται σε πολλά μέρη τα οποία πρέπει να έχουν διατηρήσει σημεία ανάπτυξης και μικρές ρίζες. Τα φυτά χρησιμοποιούνται για γέμισμα κενών στη φυτεία. Σκάβεται μια τρύπα, όπου τοποθετείται το διαιρεμένο τμήμα του ριζώματος και το χώμα συμπιέζεται καλά. Είναι απαραίτητο να παρέχεται άρδευση για επιτυχή εγκατάσταση.

Σχέδια καλλιέργειας

Κατάλληλα σχέδια για αγροτική καλλιέργεια λεβιστικού σε μεγάλες εκτάσεις είναι σε σειρές, με απόσταση μεταξύ σειρών 80 cm και 30 cm μεταξύ φυτών στη σειρά (80/30 cm), ή σε δύο λωρίδες σε επίπεδη επιφάνεια, με απόσταση 120 cm, απόσταση μεταξύ των δύο λωρίδων 60 cm, και 50 cm μεταξύ φυτών στη σειρά (120+60/50 cm). Σε μικρές εκτάσεις ή στον κήπο φυτεύεται σε μονή σειρά, με αποστάσεις μεταξύ φυτών στη σειρά 30-40 cm.

Το λεβιστικό δεν είναι απαιτητικό ως προς το έδαφος, αλλά προτιμά αμμοπηλώδη εδάφη με ηλιόλουστη έκθεση. Δεν του αρέσουν σκιερά μέρη.

Διαχείριση καλλιέργειας κατά τη διάρκεια της βλάστησης

Για την απόκτηση υψηλών αποδόσεων φυτικής μάζας φύλλων, είναι απαραίτητες τακτική ξεχορτάρισμα του εδάφους, αφαίρεση ζιζανίων, λίπανση και άρδευση των φυτών.

Λίπανση

Τον πρώτο χρόνο μετά τη δημιουργία της φυτείας, είναι σκόπιμο να λιπαίνονται τα φυτά τρεις φορές σε διαστήματα 15 ημερών από τα μέσα Ιουνίου έως τα μέσα Ιουλίου με ανόργανα λιπάσματα (N:P:K), σύμφωνα με το ακόλουθο σχήμα: εδαφική εφαρμογή I - 5:5:10; II - 5:5:10; III - 5:0:10; φυλλική – Kristalon 18:18:18, και στο τέλος της βλάστησης, πριν το χειμώνα, να εφαρμοστεί Lumbrical (οργανικό λίπασμα, βερμικοκομπόστ) σε ποσοστό 500 l/στρ. Τον δεύτερο χρόνο, καλά αποτελέσματα για τη λίπανση της καλλιέργειας επιτυγχάνονται με τη χρήση ανόργανων λιπασμάτων: Νιτρικό αμμώνιο – 30 kg/στρ, Τριπλό υπερφωσφορικό – 40 kg/στρ, Νιτρικό κάλιο 25 kg/στρ και Lumbrical – 500 l/στρ. Για τη λίπανση της καλλιέργειας τον τρίτο χρόνο, συνιστάται η χρήση των ίδιων λιπασμάτων: Νιτρικό αμμώνιο – 30 kg/στρ, Τριπλό υπερφωσφορικό – 80 kg/στρ, Νιτρικό κάλιο 50 kg/στρ, Lumbrical – 500 l/στρ.

Αρδευση

Η πιο κατάλληλη μέθοδος είναι η άρδευση των φυτών με σύστημα σταγόνας, με συνιστώμενο ποσοστό άρδευσης 30-40 m³/στρ.

Κατά τη διάρκεια της βλάστησης, είναι απαραίτητο να αφαιρούνται περιοδικά τα κιτρινωμένα φύλλα και οι ανθοφόροι βλαστοί. Οι ανθοφόροι βλαστοί σχηματίζονται τον δεύτερο χρόνο. Θα πρέπει να αφήνονται όταν τα φυτά καλλιεργούνται για παραγωγή σπόρου. Τα φυτά ανθίζουν τον Ιούνιο - Ιούλιο, και οι σπόροι ωριμάζουν τον Ιούλιο - Αύγουστο. Η απόδοση σπόρου από μια φυτεία παραγωγής σπόρου είναι 30-40 kg/στρ.

Η βλάστηση των φυτών ξεκινά νωρίς την άνοιξη και τελειώνει στα τέλη Οκτωβρίου. Πριν από τη βλάστηση, με το πρώτο ξεχορτάρισμα των φυτών για το χαλάρωμα του εδάφους, εφαρμόζεται αζωτούχο λίπασμα. Στις αρχές Νοεμβρίου πραγματοποιείται ξεχορτάρισμα με εφαρμογή καλίου, φωσφόρου και οργανικών λιπασμάτων, προετοιμάζοντας έτσι τα φυτά για την υπερχειμάνση. Κατά τη διάρκεια του χειμώνα το υπέργειο μέρος ξεραίνεται. Την άνοιξη, όταν εμφανίζονται νέα φύλλα, τα ξεραμένα μέρη αφαιρούνται.

Συγκομιδές και παραγωγικότητα ενός μόνο φυτού

Τον πρώτο χρόνο μετά τη δημιουργία της φυτείας λεβιστικού, πραγματοποιούνται τέσσερις συγκομιδές φυτικής μάζας φύλλων σε εμπορική ωριμότητα. Η συγκομιδή των φύλλων ξεκινά τρεις μήνες μετά τη μεταφύτευση των φυτών. Η δεύτερη συγκομιδή πρέπει να γίνει ένα μήνα μετά την πρώτη. Τον πρώτο χρόνο μετά τη δημιουργία της φυτείας, ένα φυτό σχηματίζει περίπου 70 φύλλα σε εμπορική ωριμότητα, με μάζα 0,80 kg. Η βλάστηση τον

δεύτερο και τρίτο χρόνο ξεκινά από τις αρχές ή τα μέσα Μαρτίου, και η έναρξη της συγκομιδής είναι από δύο εβδομάδες έως ένα μήνα αργότερα, ανάλογα με τις κλιματικές συνθήκες. Τον δεύτερο και τρίτο χρόνο, πραγματοποιούνται έξι έως επτά συγκομιδές. Ένα φυτό σχηματίζει περίπου 122 φύλλα σε εμπορική ωριμότητα, με μάζα 1,52 kg. Η συγκομιδή των φύλλων πραγματοποιείται σε διαστήματα 15-20 ημερών, όταν οι μίσχοι των φύλλων φτάνουν σε μήκος 20-30 cm, και δένονται σε μάτσες σαν το μαϊντανό. Με καλή διαχείριση καλλιέργειας στην καλλιέργεια λεβιστικού, λαμβάνονται 3-4 τόνοι φρέσκιας υπέργειας μάζας ανά στρέμμα, αλλά μπορούν να επιτευχθούν υψηλότερες αποδόσεις εάν ακολουθούνται τα συνιστώμενα σχήματα λίπανσης με κατάλληλα λιπάσματα.

Το λεβιστικό έχει ένα έντονο, χαρακτηριστικό δυνατό και διακριτικό άρωμα και είναι κατάλληλο καρύκευμα για πολλά πιάτα. Το φυτό έχει χρησιμοποιηθεί στη λαϊκή ιατρική και για την παρασκευή ελιξιρίων αγάπης. Οι ταξιδιώτες στον Μεσαίωνα είχαν μια πιο πρακτική εφαρμογή για αυτό. Γέμιζαν τα παπούτσια τους με τα φύλλα για